

DET ULTIMATE FEMTUSENMETERSKEISERENNET

Nils Lid Hjort

MATEMATISK INSTITUTT, UNIVERSITETET I OSLO

ETTER GULL & GULL I HEERENVEEN-VM

KRONIKK (PLUSS BONUS), DAG OG TID, 13. MARS 2026

Figure 1: Når du renn femtusen, hugs dei delikate tyrannosaurus rex-armrørsler i svingane.

Me lærte på skulen at det var synd på Nederland. Landet er flatt, det har 33 gonger så mange innbyggjarar per kvadratkilometer som Noreg, og det er uråd å staka seg ut frå desse kvadratkilometrane til ein skog for å gå på ski.

Men dei greier seg fint på andre vis, vart me minte um, me som var på Thialf stadion 5.–8. mars i det skeisehistoriske året 2026. Alt går på skjener, isen er blank, folk er høgreiste og tolerante, me får bananar og eple gratis i vatningspausane, dei heiar på Sander Eitrem og Ragne Wiklund og ser på oss med noko eg tolkar som vyrndad, når me, med hjarta på rette staden, syng «Ja, vi elsker» to gonger på rad i B-dur. Berre tankane fór raskare enn Tjalve, som me veit.

Det er visstnok haugar av folk som kan ligatabellar og lagoppstillingar utanåt. Fire herlege døgn med likesinna på skeisetur peikar mot eit anna sjikt, nokre meir introverte nerdar, med eit breitt utsyn over alle sportslege tema, til frukost og kvelds på hotellet.

Her er hundre års kulturhistorie (kven var eigenleg fyrst under 39.0, Lepjosjkin, Muratov eller Börjes? og korleis greidde den demokratiske tribunefolkerepublikken å vinna over oppmannen og juryen på Bislett 3. januar 1969?); sosiologi (ulike skilnader å spora mellom norske, nederlandske, polske og italienske fans); psykologi (ja, X er verdsmeister på kvar trening, men hovudet låser seg i galne banar når det er meisterskap); idrettsfag (Y trenar gale, Z får ikkje pendelen til å svinga); og spådomskunst (Eitrem kjem til å læppa Stolz, stol på meg).

Me er òg kunstløpdommarar og gjev karakterar til stilikonet Sander, armene låste på ryggen,

og til Ragne, som har byrja med nokre delikate tyrannosaurus rex-armrørsler i svingane. Og driv sjølvsagt med statistikk og tabellar og nasjonsrekordar i minst 400 meter-lange banar. Å sjå på skeiser er som kjend også ei mental utfordring. Me skal ikkje berre gle oss over estetikk, over fart, over den som vinn, over dei jublande røyster. Me må ha tal- og poengkontroll undervegs: Poengsummar og differansar må reknast ut i sanntid – og sjekkast med dei andre rundt oss på tribunen. Eitrem, Stolz, Jílek, Semirunniy spelar ein strykekvartett i fire satsar med bartókske kompleksitetar.

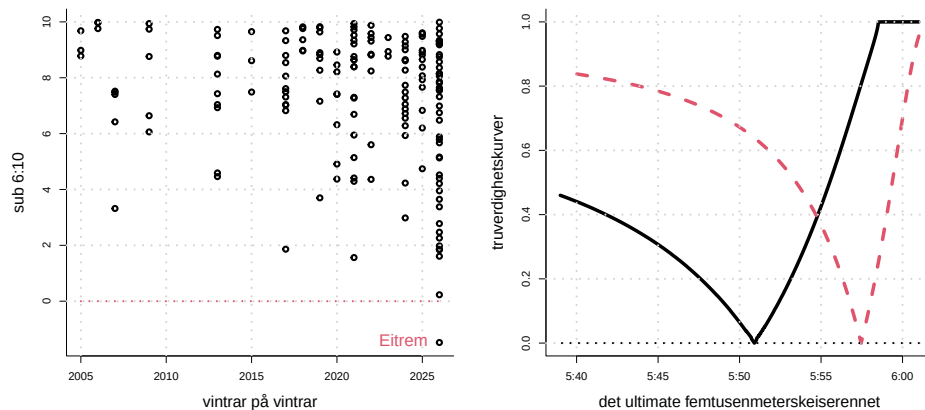

Figure 2: Venstre: samtlige renn under 6.10, 129 før denne OL-sesongen pluss ein himmelsk hærske med 47 nye. Nedre datapunkt er på lista over nasjonale stoltheiter. Høgre: statistiske konfidenskurver for kva verdsrekorden vil verta, om tjue år, sett fra før sesongen byrja (raudt) og i den posteitrenske verd (sort). Punktestimatet er 5.51,38, men med ei betydeleg og asymmetrisk uvisse.

Eg er sjølv professor i matematisk statistikk og kan tillata meg også litt idiosynkratiske prosjekt, der eg lét mine såkalla kulturelle interesser koma inn på banane mine. Lesaren må gjerne finna *Six-Minute Man Sander Eitrem 5:58.52 – First Man below the 6:00.00 Barrier* og *The Best Metal-Grabbing Games Ever: How a Tiny Nation Won the Most Medals (By Far)* der ute på verdsveven. Her skal eg svara på spørsmålet som er på sin plass: Kva vert 5000-verdsrekorden om 20 år?

Datamaterialet mitt, henta frå eigne skuffer, er alle femtusenmeterrenn i verds historia under 6.10: dei 126 mellom 2005 og 2025 og den himmelske hærsken av 47 nye slike renn denne olympiske sesongen.

Eg treng ein halvtime med krit og tavle for å forklara alle detaljane, komplett med greske bokstavar og matematiske utrekningar frå nærskyldte område, men tre nykelmoment er desse:

(1) Det å modellera og analysa kva som skjer langt ute i halane av ei fordeling, er monaleg vanskelegare enn å halda seg til det normale, det som skjer på midten.

Dessutan må ein vera varsamare med alt som heiter hypotesar. Her skal me opp på hovudfagsnivå, og eg brukar variantar av Gumbel-fordelingar (han med *Vier Jahre Lüge*, 1919, og *Vier Jahre Politischer Mord*, 1922, før han vart ekstremmatematikar).

(2) Det er lettare å levera eit presist punktestimat for ein parameter inne i ein modell enn for eit utfall frå framtida, som alltid vil ha sin innebygde variasjon.

(3) Etter fagleg strev finn eg estimatet 5.51,38 for det ultimate femtusenmeterskeiserennet. Men her er det monaleg, og dessutan asymmetrisk, uvisse, som me ser av konfidenskurvene

i figuren – den raude prikkete linja er frå den zweigske verda av i går, den svarte er frå den posteitremske. Det er innanfor det statistisk fullt mogelege at rekorden framleis heiter 5.58,52 til OL i Narvik 2042.

NASJONSREKORDAR I SUB-6.10-SAMSKIPNADEN, PER 8. MARS 2026

5.58.52 EITREM Sander	NOR Inzell	26 0124	1
6.00.23 LOUBINEAUD Timothy	FRA SLC	25 1114	1
6.01.56 van der POEL Nils	SWE SLC	21 1203	1
6.01.84 DAWSON Casey	USA Calgary	25 1121	1
6.01.86 BLOEMEN Ted-Jan	CAN SLC	17 1210	1
6.01.98 JILEK Metodej	CZE Inzell	26 0124	2
6.02.98 ROEST Patrick	NED SLC	24 0128	1
6.04.21 FARTHOFER Alexander	AUT SLC	25 1114	1
6.04.23 GHIOTTO Davide	ITA SLC	24 0128	2
6.06.75 GROSS Gabriel	GER SLC	25 1114	3
6.07.04 LEE Seung-Hoon	KOR Calgary	13 1110	3
6.07.81 SEMIRUNNIY Vladimir	POL Inzell	26 0124	6
6.08.36 LIU Hanbin	CHN Calgary	25 1121	4
6.08.64 TROFIMOV Sergej	RUS SLC	21 1203	1
6.08.76 SWINGS Bart	BEL SLC	21 1203	4
6.08.83 SASAKI Shomu	JPN SLC	25 1114	4
6.09.68 MICHAEL Peter	NZL SLC	17 1210	7

Me vonar at DEN og BLR og KAZ og SUI og EST og LAT kan verte med dei òg, om ikkje for lenge. Skeisaren frå UZB med 6.08,96 (nieuw baanrecord!, i Heerenveen!), vert ikkje rekna med i denne samanhengen, av di han den gongen representerte eit annet land, som me kjem i hug.

Figure 3: Det hev sjølvsagt vore rom for S. Eitrems «Overtru og trolleskap hjå dei gamle grekarar» i bokhylla mi på Blindern (frå 1921, og med ei ny umsetjing av Lukans «Løgnhalsen»), sidan S. Eitrem fyrst synte lovnad i verdsklasse på 5000 meter i 2021, det vil segja hundre år seinare.